

Bibliotekets och arkivets verksamhet 1995.

(Finns även tryckt i KSLAT 1996:7)

Biblioteks- och arkivverksamheten har utvecklats på ett positivt sätt. Allt fler forskare inom skogs- och lantbrukshistoria besöker biblioteket, får vägledning bland samlingarna, använder forskarrummet och lånar hem böcker. Biblioteket har fortsatt sitt kontaktarbete med handledare och uppsatsförfattare vid olika universitetsinstitutioner. Under året har flera personer verksamma inom projekt (däribland alu-projekt) varit knutna till biblioteket.

Några nedslag i bibliotekets arbete utöver den ordinarie verksamheten:

Inköpen av utländska agrarhistoriska monografier - såväl nya som äldre, antikvariskt anskaffade - har fortgått, och det är särskilt den franska litteraturen som har uppmärksammas. De utländska nyförvärven har liksom de svenska registrerats i Kungl. bibliotekets databas LIBRIS. Renoveringen och ombindningen av delar av den värdefulla Äldre samlingen har fortsatt; presidiet har tilldelat biblioteket 75.000 kronor för detta ändamål. En första delleverans har anlänt - skickligt restaurerade band som har räddats från förfall och med sina tidsanknutna pappband utgör en verklig prydnad för samlingen.

Mycket förberedande arbete har lagts ned på bibliotekets skriftutgivning, bl.a. på en hel rad skrifter som skall utges 1996. Under 1995 har utkommit två nummer i serien *Skogs- och lantbrukshistoriska meddelanden*. Den första skriften är en ny utvidgad upplaga av Nr 8, *Skogens användning och roll under det svenska stormaktsväldet. Perspektiv på energi och makt*. Första upplagan, 1994, var ett tvärvetenskapligt försök att framlägga en systemöverblick över stormaktstiden av skogsmannen Ulf Sundberg, historikern Jan Lindegren och de amerikanska systemekologerna Howard T. Odum och Steven Doherty. Skriften väckte debatt i olika delar av det historiska och naturvetenskapliga forskarsamhället. Texten i den nya upplagan har kompletterats med vissa förklaringar föranledda av debatten samt med ett bidrag av den tyske skogsmannen Hans Steinlin. Den andra skriften, Nr 9, är ett nytt arbete: *Mjölkbordets historia. Ett arbete om den drygt femtioåriga mjölkbordsperioden* av Torsten Sigfridsson. Boken, som är en samproduktion med Arla och Stiftelsen Lantbruksveckan/LRF, utgavs i 2.000 exemplar och har blivit en verklig försäljningssuccé. Den har blivit positivt uppmärksammas och recenserad i en hel mängd tidningar och tidskrifter.

Till seminariet om skogshistorisk forskning i Norden presenterades en litteraturlista med ett urval av KSLAB:s skogshistoriska litteratur som behandlar tiden från medeltiden till 1950, och till symposiet "Hästen i den agrara och industriella revolutionen" framtoogs en förteckning över i huvudsak historisk litteratur om hästar och hästskötsel i KSLAB. Ett fyrsidigt vikblad med kortfattade personalier till Akademiens porträttsamling har utarbetats.

Den 1994 påbörjade verksamheten med SOLIT, dvs erbjudande av fotokopior av innehållsförteckningar i bibliotekets agrarhistoriska tidskrifter, har fortsatt under året och väckt stort intresse.

Bibliotekets *Förteckning över litteratur i skogs- och lantbrukshistoria som utgivits av KSLA, och över delar i en serie som utgivits i samarbete med Nordiska museet och Sveriges Lantbruksuniversitet* har uppdaterats ett par gånger under året. Denna lista används bl.a. som stöd för information om biblioteket och till marknadsföring av skrifter.

Förteckningen över de stora samlingarna av broschyrer och instruktionsböcker som KSLAB har fått överta från Winnforsska samlingen, Statens Maskinprovningar och Jordbrukstekniska institutet har under året, under bibliotekets ledning, slutförts av Per Thunström. Tillsammans med en inledning och forskningsförslag kommer den att utges i *Meddelande*-serien under titeln *Traktorer*,

skördetröskor och andra lantbruksmaskiner m.m. rörande det svenska lantbrukets mekanisering de senaste hundra åren.

Thunström har också, i nära samarbete med biblioteket, påbörjat ett forskningsarbete kring förhållandet mellan människa och maskin utifrån förarmiljön, för vilket han från SLO-fonden har erhållit ett stipendium för forskning i åtta månader. Titeln på forskningsprogrammet är: *Traktorn, tröskan och förarens välfärd - förarmiljöns förändring på traktorer och skördetröskor 1910-1990; utvecklingen av säkerheten och ergonomin.*

Olof Kåhrström har av presidiet erhållit ett stipendium för att, under bibliotekets ledning, fullfölja sitt arbete *Regionala främjare av de areella näringarnas utveckling i Sverige under 200 år - en förteckning över litteratur som utgivits av och som behandlar hushållningssällskapen.* Förteckningen förses med forskningsförslag och en artikel om hushållningssällskapens historiker och kommer att utges i *Meddelande*-serien.

Att forska kring Akademiens äldre historia har blivit alltmer aktuellt. Flera forskare har under året använt bibliotekets och arkivets samlingar för arbeten kring delar av Experimentalfältets verksamhet. Det största projektet är en vetenskaplig monografi med titeln *Lantbruksakademiens Experimentalfälts historia: en diversifierad svensk experimental farm's inre liv och verksamhet 1814-1906.* Författaren heter Ulrich Lange och är doktorand vid avdelningen för agrarhistoria vid SLU. Akademien har sökt medel gällande en fyraårsperiod från Knut och Alice Wallenbergs stiftelse. En intressant och utförlig projektbeskrivning har sammanställts av Mats Morell, också vid avdelningen för agrarhistoria. Beskrivningen är en produkt av ett nära samarbete mellan denna avdelning och biblioteket.

Ett annat projekt är att skriva en kortfattad populärvetenskaplig krönika om Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens historia, riktad till både akademiledamöter och en intresserad allmänhet. Tyngdpunkten kommer att ligga på Akademiens roll och mångfacetterade verksamhet. Nils Edling, Historiska institutionen vid Stockholms universitet, har sökt ett stipendium från Akademien för att genomföra detta projekt. Uppläggningsen sker i nära samarbete med biblioteket.

[Tillbaka](#)

Bibliotekets och arkivets verksamhet 1996

(Finns även tryckt i KSLAT 1997:11)

Tillbaka

Biblioteks- och arkivnämnden

(Peter Edling (adj.), Henning Hamilton (adj.), Staffan Helmfrid, Lars Ljunggren (föredrag.), Janken Myrdal, Anders Perlinge, Lars-Erik Sanner (ordf.), Sven-Uno Skarp och Sverker Sörlin.)

Arbetsutskottet, Lars-Erik Sanner, Lars Ljunggren, Joachim Siöcrona (adj.) och Eva Tullgren (adj.) har hållit tio möten för att behandla löpande frågor; minnesanteckningar har förts. Nämnden är rådgivande till KSLAB - bibliotek, arkiv, skriftutgivning, nätverksarbete etc. - att främja skogs- och lantbrukshistorisk forskning i vid, tvärvetenskaplig mening och att förankra verksamheten i forskarsamhället. Till nämnden utsändes i juni en "sommarhälsning" med bl.a. årsberättelsen för 1995, en redogörelse för våren 1996 samt en presentation av de projektanknutnas arbete inom KSLAB, både tidigare och pågående. I september utskickades en sammanställning av verksamheten de senaste 10 åren med nedslag åren 1986, 1990 och 1995.

Nämnden sammanträdde den 2 december. Doktorand Ulrich Lange redogjorde för sin forskning om Experimentalfältets historia 1816-1960. Vidare diskuterade nämnden utgivna nummer av SOLMED (Skogs- och lantbrukshistoriska meddelanden), biblioteks- och arkivverksamheten och KSLAB:s hemsida på Internet.

KSLAB - bibliotek, arkiv, skriftutgivning och rådgivning

KSLAB:s verksamhet under 1996 har präglats av balans mellan ordinarie arbete och utvecklingsarbete. KSLAB:s roll i det agrarhistoriska nätverket har rönt uppskattning från många håll. Kontaktverksamheten med forskare på olika nivåer inom skogs- och lantbrukshistoria, exempelvis med handledare och uppsatsförfattare vid olika universitetsinstitutioner, har fortsatt. Många besöker biblioteket och arkivet, får vägledning bland samlingarna, kopierar material och lånar hem böcker; somliga använder forskarrummet. Fjärrlåneverksamheten har blivit mer intensiv, eftersom beställningar nu sänds ut direkt via Kungl. bibliotekets databas LIBRIS och tas emot från LIBRIS via fax. Även detta år har flera personer varit verksamma inom projekt (däribland alu-projekt), knutna till KSLAB.

Här följer några nedslag i KSLAB:s arbete under 1996 utöver den ordinarie biblioteksverksamheten.

En stor beställning av tysk agrarhistorisk litteratur gjordes under våren hos Harrassowitz i Wiesbaden bl a för medel donerade av C.F. Lundströms stiftelse. För att förvärva viktiga utländska antikvariska titlar från Europa och USA har KSLAB vänt sig till Skriptoriet Konsulttjänster, som bl a söker litteratur via Internet, fax m.m..

KSLAB har under året erhållit flera donationer. Nämnas kan en samling äldre agrara skrifter, bl a av Linné, från dödsboet efter ledamoten professor Gustav Sundelin (1889-1952) genom överläkare Fredrik von Feilitzen.

Några samlingar av arkivalier har också donerats; de har ordnats och införlivats med arkivet. Det gäller Svenska Motokulturföreningens arkivalier och fotografier från ca 1910 till 1926 och Jordbrukstekniska föreningens fotografier från 1927 till 1945, vilket allt har donerats av Jordbrukstekniska Institutet, samt professorn och hedersledamoten Arne Hanssons efterlämnade

fotografiska arkivmaterial, erhållet från dödsboet, en komplettering av Stiftelsen Svensk Växtnäringsforsknings arkiv. Arkivmaterial från Fritz Nilsson, konstruktör av motorplogar i början av seklet, har förvärvats och ordnats. A.W. Bergstens fotografier från Enaforsholm, som tidigare donerats till KSLAB, har också uppordnats och förtecknats under året.

Ett genombrott för KSLAB är möjligheten fr o m 1996 att använda Internet, både för att nå material till hjälp för forskarna och som utgångspunkt för egna förvärv. En nyhet är t ex tillgången till utländska bibliotekskataloger, bl a Library of Congress= katalog. Kungl. bibliotekets databas LIBRIS= hela katalog på mer än 5 miljoner poster är fr o m våren 1997 tillgänglig för forskarsamhället via Internet. Det kan vara värt att nämna, att KSLAB, som personellt är ett litet bibliotek, enligt Kungl. bibliotekets årsstatistik tillhör dem bland de mindre och medelstora forskningsbiblioteken som har det största antalet under året retroaktivt inmatade katalogposter. Detta beror huvudsakligen på att KSLAB:s datorbaserade katalog är under uppbyggnad.

Med hjälp av Skriptoriet Konsulttjänster byggde KSLAB under den gångna hösten upp en hemsida på Internet, <http://www.kslab.ksla.se>, för att främja den agrarhistoriska forskningen. Hemsidan tar upp information om KSLAB:s fyra verksamhetsområden - biblioteksverksamhet, arkivverksamhet, skogs- och lantbrukshistorisk skriftutgivning samt främjande av skogs- och lantbrukshistorisk forskning. Vidare tillhandahålls bibliografier, litteraturförteckningar och arkivinformer, bl a hela KSLAB:s arkivförteckning och en bibliografi, under uppbyggnad, över litteratur av och om hushållningsällskapen.

Sex nummer av KSLAB:s skriftserie SOLMED, Skogs- och lantbrukshistoriska meddelanden, har utkommit under året. Utgivningen har stötts av externa och interna stiftelser och fonder och/eller genom förhandsbeställningar gjorda av institutioner och företag. Särskilt bör stödet från Kungl. Patriotiska Sällskapet framhållas.

Först utgavs nr 11 i serien: *Fjällnära trädgårdar i Jämtland och Härjedalen tiden 1830-1900* av Ulla Rylander. Avsikten med denna skrift var att rikta fokus på den trädgårdskultur som funnits i Norrland med både botanik, arkitektur och historia. Ett skäl var också att akademiens Enaforsholm och dess trädgård i detta sammanhang helt naturligt uppmärksammades.

Nr 12 var en samlingsvolym: *Landbon, ladan och lagen och Hägnaderna, arbetstiden och bygdelaget samt ytterligare 20 agrarhistoriska artiklar* av Janken Myrdal, ledamot av akademien. Uppsatser i agrarhistoria publiceras på olika håll i tidskrifter som kan vara svåra att nå. I denna bok har ett antal artiklar gjorts tillgängliga; de har skrivits av en enda forskare men visar upp spännvidden inom den agrarhistoriska forskningen.

Därefter kom nr 14 innehållande två skrifter: *Svensk potatisodling. Utvecklingen under 1900-talet och Potatisen i forskning och undervisning. Institutionen för växtodlingslära i Ultuna 1957-1991* av Birger Svensson. Det är viktigt att inom det breda ämnet skogs- och lantbrukshistoria emellanåt fokusera på ämnen som är centralt agrara, vilket har gjorts i detta fall. Här kan man följa en sektor av 1900-talets agrara utveckling inom såväl praktik som forskning.

Som nr 15 i serien utgavs *Peter Hernquists Sjukdomslära - husdjurens inre sjukdomar. En handskrift om 1700-talsmedicin vid Veterinärinrättningen i Skara*. Tolkad och kommenterad av Ivar Dyrendahl, en av akademiens hedersledamöter. Veterinärmedicinen har utvecklats mycket under tvåhundra år, och läsaren kan förfasa sig över sjukdomsförklaringar och behandlingar. Men det är ändå imponerande att se vad djurläkarna redan då kände till. Detta nummer av SOLMED är ett komplement till nr 7, Peter Hernquists Husdjurslära, som utgavs 1994.

Nästa skrift var nr 16: *Från höfrö till vallfrö. Den svenska fröförsörjningen 1740-1870* av Lennart Kähre. Författaren visar hur en sektor inom de areella näringarna har utvecklats. Arbetet har den dynamiska, tvärvetenskapliga karaktär som kan bli resultatet, då en naturvetenskaplig forskare

behandlar historiskt material. Lennart Kåhre, som var ledamot av akademien, avled i november.

Den sjätte och sista av årets bokproduktion var nr 17 i serien: *Lövtäkt och stubbskottsbruk. Människans förändring av landskapet - boskapsskötsel och åkerbruk med hjälp av skog*, i två volymer och med Håkan Slotte och Hans Göransson som redaktörer. Ibland kan historiska skrifter ligga rätt i nutiden. Detta arbete visade sig ha läsare bland både historiker och biologiskt verksamma personer. Av upplagans 1.300 exemplar är nästan alla sålda. Tio organisationer stödde utgivningen, och 23 artiklar på sammanlagt 464 sidor gjorde skriften omedelbart till ett standardverk.

Under året har också ett par mindre skrifter framställts inom KSLAB. Med arkivmaterial som utgångspunkt ställde Per Thunström samman skriften *A.W. Bergstens pris. Mottagarna 1942-1996*, med uppgifter om pristagarna samt motivering, förslagsställare och prissumma. På akademiens gård Enaforsholm finns ett litet bibliotek som före sommaren genomgick en kraftig upprustning. I samband därmed utarbetades en tryckt förteckning över beståndet, *Enaforsholms bibliotek. Förteckning över böcker och broschyrer i Akademiflygeln på Enaforsholm*, av Eva Tullgren.

Doktoranden Ulrich Lange har under året påbörjat sin monografi om Experimentalfältet, *Lantbruksakademiens experimentalfälts historia: en diversifierad svensk experimental farm=s inre liv och verksamhet 1814-1906*. I oktober lade han fram sin avhandlingsplan vid Avdelningen för agrarhistoria i Ultuna; ämnet har utökats till att omfatta även Centralanstaltens för försöksväsendet på jordbruksområdet historia fram till 1960. Under hösten har två korrespondenskort med motiv från Experimentalfältet tagits fram i samarbete med Stockholms universitet, det ena efter en akvarell från 1842, det andra efter en litografi från 1868. Båda har kortfattade texter om KSLA och universitetet. 1996 användes de som akademiens julkort. Bilderna har dessutom framställts i ursprunglig storlek i en mindre upplaga.

TillbakaTillbakaTillbaka

Bibliotekets och arkivets verksamhet 1997

(Finns även tryckt i KSLAT 1998 nr 13)

Under 1997 har verksamheten till en del präglats av ett par förändringar i kvalitetshöjande syfte – en ny hantering av tidskriftsutgivningen och stora omflyttningar av den periodiska litteraturen. Samtidigt har naturligtvis det ordinarie biblioteksarbetet och rådgivningen till forskare och uppsatsskrivare inom skogs- och lantbrukshistoria pågått, liksom KSLAB:s agerande i det agrarhistoriska nätverket. Det totala antalet fjärrlån under året var 198 böcker eller kopiauppsättningar, av vilka 129 hade beställts via Kungl. Bibliotekets databas LIBRIS och 69 per fax eller brev. KSLAB har för 1997 erhållit en förlusttäckning på ca 10 tkr från Kungl. Biblioteket, vilken summa ersätter det underskott för fraktkostnader som uppstått genom att fler böcker har lånats ut än lånats in. KSLAB:s hemsidor på Internet utökades till att omfatta omkring 100 dokument, och besöksfrekvensen, som började mätas under våren, hade vid årsskiftet kommit upp till ca 2 500 träffar per månad.

Det mest besökta dokumentet på hemsidan var en 14sidig bibliografi, Litteratur om hästar och hästskötsel i Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens bibliotek, av Joachim Siöcrona. Bibliografien finns tryckt i Arbetshästen under 200 år, under året utgiven som nummer 10 i serien Skrifter om skogs- och lantbrukshistoria, som ges ut av KSLA, Nordiska museet och SLU.

Bland förvärven av litteratur kan nämnas de antikvariska böcker, ca 150 volymer främst engelskspråkig litteratur, som med hjälp av Skriptoriet Konsulttjänster under våren beställts via Internet. De hade sökts på kombinationer av ämnesord i en enorm "virtuell bokbank", och vid registreringen i LIBRIS visade det sig att mycket få av dem fanns inlagda där. Ett par lite udda grupper bland böckerna kan nämnas. Den ena gruppen är litteratur om den s.k. grange movement, en mycket stor lantbruksklubbsverksamhet i USA; den andra är litteratur om och av E W Raiffeisen, en tysk jordbrukskooperatör som bl.a. inrättade agrara kredit- och sparlåneföreningar vilka än i dag finns på olika håll under hans namn.

Vidare har under försommaren förvärvats 157 stycken kungliga förordningar och kungörelser från Rönnells antikvariat.

Lokalen för KSLAB:s tidskriftsmagasin, Rådmansgatan 70 A, i samma kvarter som

Akademiens fastighet, hade sagts upp för avflyttning före årsskiftet 1997/98. Under årets sista månader inventerades och omhändertogs ca 800 längdmeter tidskriftsårgångar. De utomnordiska tidskrifterna samordnades med dem som redan tidigare magasinerats i den statliga depån i Bålsta, medan de nordiska tidskrifterna placerades i Akademiens fastighet. Resultatet av den genomgripande reorganiseringen är att tidskrifternas tillgänglighet har förbättrats och att både användningen på plats och fjärrutlåningen kommer att öka.

Under året har de arkivalier som skall ingå i KSLA:s nya arkiv fr.o.m. 1990 gallrats, ordnats och förtecknats.

Urkunderna till Akademiens fonder med samtliga tillägg och förändringar fram till hösten 1997 har genomgått och en kommenterad kronologisk redogörelse för varje fond har upprättats.

I november inrättades en tjänst som bibliotekarie på halvtid för utveckling och uppdatering av bibliotekets internetinformation.

Skrifterna i KSLAB:s serie SOLMED, Skogsoch lantbrukshistoriska meddelanden, trycks fr.o.m.

1997 i samma format och grundlayout som Akademiens tidskrift, men serien har fått hårda pärmar i färg. Förändringen är av stor betydelse vid marknadsföringen och spridningen till läsarna.

Den första boken var nr 18 i serien, Gud bevara utsädet! Produktionen på en västsvensk ensädesgård : Djäknebol i Hallands skogsbygd 1760-1865 av Lennart Palm. Av de bondedagböcker och gårdsräkenskaper som boken bygger på framgår, att bönderna här genom stor omsorg om olika växtföljder och gödsling kunde skörda avsevärt större skördar än man tidigare känt till, och att de stod väl rustade att möta den agrara revolutionen under förra seklet.

Därefter utkom nr 19, Bergslaget och skogen. En skogschefs hågkomster från Stora Kopparbergs Bergslags AB åren 1944-1971, författad av Carl Gustaf Sundberg (1913-1990, akademiledamot) och med en inledande artikel

KSLAB - bibliotek, arkiv, skriftutgivning och nätverksarbete

Under 1997 har verksamheten till en del präglats av ett par förändringar i kvalitetshöjande syfte - en ny hantering av skriftutgivningen och stora omflyttningar av den periodiska litteraturen. Samtidigt har naturligtvis det ordinarie biblioteksarbetet och rådgivningen till forskare och uppsatsskrivare inom skogs- och lantbrukshistoria pågått, liksom KSLAB:s agerande i det agrarhistoriska nätverket. Det totala antalet fjärrlån under året var 198 böcker eller kopieuppsättningar, av vilka 129 hade beställts via Kungl. Bibliotekets databas LIBRIS och 69 per fax eller brev. KSLAB har för 1997 erhållit en förlusttäckning på ca 10 tkr från Kungl. Biblioteket, vilken summa ersätter det underskott för fraktkostnader som uppstått genom att fler böcker har lånats ut än lånats in. KSLAB:s hemsidor på Internet utökades till att omfatta omkring 100 dokument, och besöksfrekvensen, som började mätas under våren, hade vid årsskiftet kommit upp till ca 2 500 träffar per månad.

Det mest besökta dokumentet på hemsidan var en 14-sidig bibliografi, Litteratur om hästar och hästskötsel i Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens bibliotek, av Joachim Siöcrona. Bibliografin finns tryckt i Arbetshesten under 200 år, under året utgiven som nummer 10 i serien Skrifter om skogs- och lantbrukshistoria, som ges ut av KSLA, Nordiska museet och SLU.

Bland förvärven av litteratur kan nämnas de antikvariska böcker, ca 150 volymer främst engelskspråkig litteratur, som med hjälp av Skriptoriet Konsulttjänster under våren beställts via Internet. De hade sökts på kombinationer av ämnesord i en enorm "virtuell bokbank", och vid registreringen i LIBRIS visade det sig att mycket få av dem fanns inlagda där. Ett par lite udda grupper bland böckerna kan nämnas. Den ena gruppen är litteratur om den s.k. grange movement, en mycket stor lantbruksklubbsverksamhet i USA; den andra är litteratur om och av EW Raiffeisen (1818-1888), en tysk jordbrukskooperatör som bl.a. inrättade agrara kredit- och sparlåneföreningar vilka än i dag finns på olika håll under hans namn.

Vidare har under försommaren förvärvats 157 stycken kungliga förordningar och kungörelser från Rönnells antikvariat.

Lokalen för KSLAB:s tidskriftsmagasin, Rådmanngatan 70 A, i samma kvarter som

Akademiens fastighet, hade sagts upp för avflyttning före årsskiftet 1997/98. Under årets sista månader inventerades och omhändertogs ca 800 längdmeter tidskriftsårgångar. De utomnordiska tidskrifterna samordnades med dem som redan tidigare magsinerats i den statliga depån i Bålsta, medan de nordiska tidskrifterna placerades i Akademiens fastighet. Resultatet av den genomgripande reorganiseringen är att tidskrifternas tillgänglighet har förbättrats och att både användningen på plats och fjärrutlåningen kommer att öka.

Under året har de arkivalier som skall ingå i KSLA:s nya arkiv fr.o.m. 1990 gallrats, ordnats och förtecknats.

Urkunderna till Akademiens fonder med samtliga tillägg och förändringar fram till hösten 1997 har genomgått och en kommenterad kronologisk redogörelse för varje fond har upprättats.

I november inrättades en tjänst som bibliotekarie på halvtid för utveckling och uppdatering av bibliotekets internetinformation.

Skrifterna i KSLAB:s serie SOLMED, Skogsoch lantbrukshistoriska meddelanden, trycks fr.o.m. 1997 i samma format och grundlayout som Akademiens tidskrift, men serien har fått hårda pärmar i färg. Förändringen är av stor betydelse vid marknadsföringen och spridningen till läsarna.

Den första boken var nr 18 i serien, Gud bevare utsädet! Produktionen på en västsvensk ensädesgård: Djäknebol i Hallands skogsbygd 1760-1865 av Lennart Palm. Av de bondedagböcker och gårdsräkenskaper som boken bygger på framgår, att bönderna här genom stor omsorg om olika växtföljder och gödsling kunde skörda avsevärt större skördar än man tidigare känt till, och att de stod väl rustade att möta den agrara revolutionen under förra seklet.

Därefter utkom nr 19, Bergslaget och skogen. En skogschefs hågkomster från Stora Kopparbergs Bergslags AB åren 1944-1971, författad av Carl Gustaf Sundberg (1913-1990, akademiledamot).

[Tillbaka till startsidan](#)

Bibliotekets och arkivets verksamhet 1999

(även tryckt i KSLAT 2000:9)

Utgivning av boken "Skogshistorisk forskning i Europa och Nordamerika"

En artikelsamling av 18 forskare från olika länder har efter flera års förberedelser under året utkommit som nummer 22 i serien Skogs- och lantbrukshistoriska meddelanden (SOLMED), som utges av akademiens bibliotek. Undertiteln är "Vad är skogshistoria, hur har den skrivits och varför?" och Ronny Pettersson, fil.dr i ekonomisk historia och ordförande i KSLA:s Biblioteks- och arkivnämnd, är redaktör.

Boken visar att forskningstraditionen har olika karaktär beroende på skilda kulturer. Förutom de nordiska ländernas forskning beskrivs forskningen i Tyskland, Frankrike och Storbritannien samt i Förenta staterna och Canada. Från svenskt område ges bl.a. en idéhistorisk och en rättshistorisk översikt och en undersökning av betydelsen av skogshistoriska kunskaper för naturvårdsarbetet i dagens skogsbruk. Biblioteket har förtecknat sitt bestånd av utländsk litteratur som behandlar skogens och skogsbrukets historia i en utförlig bibliografi (vilken också har lagts in på KSLAB:s hemsida), och en av artiklarna ger vägledning till forskningsmöjligheter i arkiv.

Boken är utgiven med ekonomiskt stöd av ett antal företag och institutioner, främst inom skogsnäringen.

Projektet att skriva virkesmätningens historia

Under året förbereddes och startade ett projekt, vars mål är att åstadkomma en bred och väl underbyggd skildring av virkesmätningens historia i Sverige. Skildringen skall fånga in drivkrafterna bakom virkesmätningens utveckling under 1900-talet samt placera in mätningen i större sammanhang och belysa dess betydelse för virkeshandelns och skogsnäringens utveckling genom att vara ett instrument för att underlätta handeln. Framställningen skall rikta sig till skogligt intresserade personer och dess syfte är att öka kunskapen om detta viktiga men ofta förbisedda inslag i vår skogshistoria. Projektet är tänkt att ge ett långtidsperspektiv på virkesmätning och virkesmätningens politik. Det kommer därigenom att ge kunskap som kan utnyttjas i en utvärdering av denna verksamhet och vara till stöd för dess framtida utveckling. Boken kommer att bestå av en stomberättelse, författad av en fackhistoriker, och ett antal specialberättelser, författade av personer med erfarenhet från mätningens organisationen. Exempel på teman är mät- och redovisningsteknikens utveckling, rekrytering och utbildning av personal, virkesredovisningen och Skogsbrukets Datacentral (SDC) samt partsperspektiv på virkesmätningen. Boken kommer att utges 2001.

Huvudförfattare är Lars-Olov Johansson, fil.dr i ekonomisk historia. Projektansökan har arbetats fram av en arbetsgrupp ledd av Skogsavdelningens ordförande Hans Ekelund. Projektledare är fil.dr Ronny Pettersson, ordförande i KSLA:s Biblioteks- och arkivnämnd, och chefsbibliotekarie Lars Ljunggren.

Projektets budget är tills vidare 500 000 kr. med bidrag från bl.a. virkesmätningens föreningarna, Skogsstyrelsen/Rundvirkesfonden och SDC.

Projektet att skriva Statens Maskinprovningars historia

Statens Maskinprovningar kom att få en lång verksamhetstid, nästan 100 år, fram till årsskiftet 1995/96, då det omvandlades till ett statligt aktiebolag som arbetar med certifiering och besiktning. Hösten 1998 startades ett forskningsprojekt av akademiens bibliotek KSLAB för att studera provningsverksamhetens historia.

Projektet bedrivs av en forskargrupp, där fil.dr Jan-Olov Jansson vid Ekonomisk-historiska institutionen vid Stockholms universitet och Per Thunström, maskinhistoriker knuten till akademien,

har fått det direkta ansvaret för att skriva historiken. Projektledare är fil.dr Ronny Pettersson, Biblioteks- och arkivnämndens ordförande. Till projektet har också knutits en referensgrupp under ledning av förre SMP-föreståndaren, akademiledamoten Eric Johansson. Arbetet skall publiceras i bokform år 2001.

Projektet har tre syften – att berätta om själva provningsanstaltens hundraåriga verksamhet samt att belysa hur lantbrukarna i praktiken kunde använda sig av resultaten och hur industrins produkter kunnat utvecklas tack vare de opartiska provningarna. Maskinprovningens historia är något som inte tidigare har studerats, inte ens internationellt. Genom att belysa dessa samband går det också att få en vidare kunskapsbakgrund till hela den svenska lantbruksmekaniseringen.

Projektet är tills vidare finansierat av Alfa Laval Agri och flera av akademiens fonder.

Projektet att skriva Experimentalfältets historia

Projektet att skriva en historik över Lantbruksakademiens Experimentalfält, med doktoranden Ulrich Lange som författare, har fortsatt under året. Det kommer att avslutas under år 2000 med disputation på SLU. Historiken är en vetenskaplig monografi och publiceras i Skogs- och lantbrukshistoriska meddelanden (SOLMED), som utges av akademiens bibliotek. Historiken är alltså samtidigt en avhandling vid Avdelningen för agrarhistoria vid SLU, där Mats Morell, docent i ekonomisk historia vid Uppsala universitet, har varit handledare, biträdd av professor Janken Myrdal.

Projektet är huvudsakligen finansierat av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse.

Projektet att skriva en bok om Obbarius – nydanare av det svenska skogsbruket på 1850-talet

En skrift om den tyske skogsmannen Carl Ludwig Obbarius, flitig publicist, som blev rektor för ett skogsinstitut och förnyare av inte bara det svenska skogsbruket håller på att utarbetas av civiljägmästare Bengt Brynte. Handledare är fil.dr Ronny Pettersson, ordförande i KSLA:s Biblioteks- och arkivnämnd. Boken kommer att publiceras år 2000 i bokserien SOLMED.

KSLAB – bibliotek, arkiv, bokutgivning och nätverksarbete

KSLAB har under året fortsatt sitt arbete enligt huvudsyftet att främja skogs- och lantbrukshistorisk forskning,

Antalet registreringar i LIBRIS har ökat med 20 % i förhållande till 1998. Den däri ingående kvalificerade primärkatalogiseringen har ökat med 30 %.

Antalet utlånade fjärrlån har ökat med nästan tre fjärdedelar, främst beroende på att LIBRIS är tillgängligt över Internet.

KSLAB har genomfört en rad visningar av biblioteket och har också undervisat om forskningsmöjligheterna i biblioteket och arkivet, t.ex. i samband med besök av studerande och uppsatsskrivande från Avdelningen för agrarhistoria vid SLU.

KSLAB driver ett antal skogs- och lantbrukshistoriska projekt – se projektavsnittet.

Biblioteket har 1999 bl.a. förvärvat skogshistorisk litteratur på engelska, tyska och franska. Det gäller både nyutkomna titlar och antikvariska böcker som har införskaffats via Internet. Satsningen på utländsk skogshistoria har samband med utgivningen av boken om skogshistorisk forskning.

Bibliotekets bokhyllor fick under våren ett tillskott av ca 80 längdmeter nya hyllor på

biblioteksplanet. Det ökade utrymmet ledde till en omflyttning med resultatet att all litteratur om nordiska förhållanden nu finns samlad på detta plan. De nya hyllorna ger också expansionsmöjligheter för förvärv under en femårsperiod.

Skogshistoriska Sällskapets handlingar har deponerats i akademiens arkiv. En enkel arkivförteckning skall sammanställas och lämnas till NAD (Nationella Arkivdatabasen).

I utvecklingsarbetet med bibliotekets webbsidor har målsättningen varit att öka användarvänligheten. Viktiga förbättringar är startsidans nya utseende som medger snabb förflyttning mellan olika tjänster, och webbstrukturen har omarbetats för att underlätta navigeringen. En sökfunktion har också installerats så att besökarna kan göra fritextsökningar även när de befinner sig på hemsidan. Ett flertal av de scannade bibliografier som KSLAB tillhandahåller på Internet har genomgått en grundlig bearbetning för att förenkla användningen.

Senaste boken i SOLMED-serien, *Skogshistorisk forskning i Europa och Nordamerika*, har marknadsförts via nyhetsidan med innehållsförteckningen och ett kopplat beställningsformulär samt publicering av bokens utländska originaltexter. Engelska versioner av skogsbokens litteraturförteckning och databasen med utländska skogs- och lantbrukshistoriska artiklar har publicerats på den engelska informationssidan.

Webbsidorna som helhet har under det gångna året haft en besöksfrekvens på 3 900 träffar per månad, en ökning med 900 jämfört med 1998. Bland de populäraste sidorna märks bl. a. bibliografin över hästlitteratur, arkivförteckningen och Transgenic Animals and Food Production (KSLAT 1997:20).

[Tillbaka](#)

Bibliotekets och arkivets verksamhet 2000

(Finns även tryckt i KSLAT 2001 nr 4)

Huvudsyftet med Akademiens bibliotek och arkiv är att främja skogs- och lantbrukshistorisk forskning. Under året har gjorts drygt 2 200 registreringar av litteratur till LIBRIS, vilket har varit en ökning med cirka 350 titlar från föregående år. Den kvalificerade primärkatalogiseringen utgör ca hälften av den totala. Antalet fjärrlån via LIBRIS har under året varit knappt 300.

Omfattande förvärv av litteratur har skett under året. Inför de två odlingshistoriska seminarierna har beståndet kompletterats och inköp har gjorts av främst anglosaxisk litteratur om odlingssystem och allmänningar. Inför seminariet om lantbrukskooperationens historia har litteratur även inköpts inom detta område. Också inom området lantbruksmekanisering har större litteraturinköp gjorts.

Biblioteket har mottagit ett par större bokgåvor, främst en stor samling som inkommit genom övertagandet av LRF:s bibliotek och arkivexemplar från LT:s förlag. Därigenom har biblioteket betydligt utökat beståndet av både svensk och utländsk litteratur om jordbrukets föreningsrörelse och producentkooperation. Biblioteket har även fått en större bokgåva av arvingarna efter akademiens tidigare vicepreses Harald A:son Moberg, främst litteratur rörande lantbrukets mekanisering. Till detta kommer även en omfattande samling manuskript till de radioföredrag som han höll under flera decennier. Den tidigare bokgåvan från akademiledamoten Sven Holmström har utökats med ytterligare litteratur om jordbrukspolitik och -statistik.

En kommenterad förteckning över de övriga arkiv som finns hos Akademien, de s.k. Ö-serierna, har sänts till Riksarkivet för publicering i NAD, Nationella Arkivdatabasen.

Utvecklingsarbetet av bibliotekets hemsida mot ökad användarvänlighet har fortsatt och nya dokument har publicerats. Nya funktioner är bl. a. ett beställningsformulär för köp av de skrifter som ges ut av biblioteket och en "förslagslåda", där besökaren kan föreslå t. ex. länkar. Vidare har sökfunktionen förbättrats så att förfinade sökningar på webbsidorna kan göras. Besöksfrekvensen har under året legat på cirka 4 900 träffar i månaden (3 900 under 1999). Bland de tio mest besökta dokumenten finns bl. a. nyhetssidan och Sveriges Utsädesförenings tidskrifts årgångsregister 1891-1965.

Den agrara revolutionen på akademien

"Den agrara revolutionen" - den tredje boken i fembandsverket om det svenska jordbrukets historia - presenterades vid en välbesökt pressvisning på akademien den 29 november. Detta band är skrivet av Carl-Johan Gadd, docent i ekonomisk historia vid Göteborgs universitet, som här fick tillfälle att presentera sitt stora arbete. En intressant inblick bakom kulisserna fick man även då bokens förlags- och bildredaktörer berättade om arbetet med dess tillkomst.

Boken behandlar tiden från 1700 till 1870, som är en omvandlingens tid för jordbruket med nyodlingen, skiftesreformerna, de nya grödorna, de nya husdjursraserna och införandet av nya redskap. Ett av bokens kapitel behandlar även den då nybildade Lantbruksakademiens och hushållningssällskapets verksamhet. Även den stora sociala omvandlingen behandlas. De självägande bönderna blev fler och även de obesuttna torparna, backstugusittarna och statarna ökade i antal.

Bokförlaget Natur och Kultur/LTs förlag planerar att ge ut de resterande två delarna i fembandsverket kommer under år 2001.

Övriga historiska projekt

Under året har biblioteket haft ett flertal löpande historiska projekt där publicering kommer att ske: Fil.dr Nils Edling arbetar med ett projekt om Akademiens fonder, bibliotekarie fil.lic. Jimmy Lyhagen fortsätter med insamling av material till en historisk matrikel över akademiens ledamöter och fil.kand. Hans Blomqvist arbetar med en komplettering av herr Ivar Dyrendahls manuskript om Veterinärinrättningens historia.

I ett forskningsprojekt om virkesmätningens historia i Sverige har en detaljerad arbetsplan presenterats. Forskargruppen har inlett förberedande forskningsarbeten och biblioteket har bistått med litteratur- och arkivsökningar.

Även projektet om Statens Maskinprovningars historia har fortsatt av en forskargrupp med studier kring anstaltens publiceringsverksamhet, jämförelser med utländska motsvarigheter och maskinanvändningen på utvalda gårdar. Projektet finansieras av utökats med Gyllenstiernska Krapperupstiftelsen.

Arbetet med boken om den tyske skogs mannen och föregångaren för svenskt skogsbruk, C L Obbarius, har fortgått. Manus har bearbetats och kompletterats. Publicering beräknas ske under våren 2001.

Biblioteket har även medverkat i framställningen av boken "Kunskapens kvarter. Husen runt Observatorielunden" som utkom i december. Boken är resultatet av ett flerårigt samarbetsprojekt mellan Observatoriemuseet, Stockholms Stadsbibliotek och Kommittén för Stockholmsforskning. Boken behandlar området kring Observatorielunden och innehåller bl. a. en artikel om akademiens fastighet på Drottninggatan.

Biblioteket har deltagit i det fortlöpande samarbetet med SLU och Nordiska Museet kring skogs- och lantbrukshistoriska seminarier.

[Tillbaka till startsidan](#)